

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Avril 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 318

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Nisan 1931

ta'da fakirlere sadaka vermek kabilinden olmak üzere köbeklere ekmek dağıtdıkları gibi Kastamoni'dede bu maksatla ak babalara ciğer yedirildiğini, Vâlî paşanın bir danecik kızı bir hastalıklıdan ifâket bulduğu için şükrâne makamında bu ziyâfet çekildiğini ve paşanın, harem dâiresi penceresinden dâvetlileri temâşa etmekde bulunduğunu öğrendim. Ak babalar hiç tevvhûş etmeksizin âdetâ yem verilen tavuk sürüleri gibi ciğerleri yedikden sonra birer , ikişer uçup gittiler . Bizde eyi , kötü adetler ölmez oldukları için bu âdetin hâlâ Kastamoni de mer'î olduğunda şüphe yoktur. Ozamanlarda bir ciğer gâlbâ 20 paraya satılırdı; eş'arın son senelerde fevkalâde yükselmesinden dolayı ak baba ziyâfetleri bütün, bütün terkedilemese bile her halde azalmışdır. Ak babaların ehli ve pek mûnis gibi dâvete icâbet etmeleri beni düşündürmüştü. Bu kuşların şu alışkınlıklarına göre bu âdetin çok eski olduğu anlaşılır. Bâdehû, bu ziyâfeti şehir dâhilinde ve haricinde bir kaç kerrâ ben de verdim; yerde, hevada bir dâne bile ak baba görünmediği halde bir kaç adamın müçtemi'an bağırmaı sûretile dâvet edildi. Abdürrahman paşa bir yaz mevsimini Kastamoniye iki saat mesâfede bir çiftlikde geçirdi, ben kendisi ile berâber her gün orada bir dana kesildi; kesilmeden yarım saat evvel yüksek bir tepeye çıkarak göz ve dürbün ile etrafı tarassud etdim , havada, ağaç üstünde hiç bir ak baba yoktu; mütât vec-hile bağırarak dâvet de vâki olmadığı halde, dana kesilip dâhili ahşası meydana çıktığı esnâda havada bir ak baba görüldü; yarım saat geçmeden dananın ankazı etrafında yüzden ziyade ak baba biri birile mücâdele ederek bağırmaı didikliyordı.

Ak babaların şammeleri pek kuvvetli olduğu için ciğer yahut et kokosunu çok uzaklardan alıyorlar denemez; çünkü, Kastamoni çarısının hemen her tarafında mevcûd olan kasap dükânlarına hiç tenezzül etmediklerine nazaran öteden beri âhengine alışıklılarına (Hopoya ciğer) dâvetini çok uzaklardan eşiderek icâbet ediyorlar denilebilir; fekat etrafında bir tek ak baba blunmayan تنها bir çiftlikde hiç bağırılmaksızın dananın bakâyâsından heberdar olarak hemen oraya toplanmaları tedkik edilecek bir mes'eledir. Buna vaktile (İlhamı hayvânî) , (Sevkı tabî'î) cümlelere ve nihâyet (Grîze) kelimesile tercüme edilen (Instinct) deyip geçiyoruz; yâni gayri maddî bir kuvvet sâir hayvanlar gibi ak baba-

lara da: « Şu tarafa gidiniz, orada sizin için gıdavar » deyör, yahud bizzât, kendileri açlıkla berâber yeyecek şey bulacakları cihete gitmek meylini de his ve bu meyle mütâbaat ediyorlar. » diyoruz .

Zekâmız ancak bir maymun zekâsı kadar inkişaf edebildiği devirlerde bu his bizide kim bilir ne kadar çok asırlarca sevk ve idâre etmiş olduğunda şübhe yoktur, Zekâmız tedricen artarak hayâtımızı muhâfaza için grîze ilhamlarına, irşatlarına ihtiyâcımız kalmadığı asırlardan itibaren istîmâl olunmayan her şeyi ibtâl eden tâbiat kanunu bu hissemizi izâle etmiş demek olur . Ak babalarla berâber bütün hayvanlar için bu mülhiemiyet yalnız gıdâya mahsûs demektir; çünkü, grîze tehlikedeni'çtinâp için de telkin ve ilham da bulunsa, hayvalar kazâ eceli nden kurtulur tabîi ömürlerini ikmâl ederek yuvalarında, inlerinde ölürler ve insanlar vahşet devirlerinde, mahzâ gıdâlarını te'min için başladıkları avculukla bu kadar kan dökmeye alışmazlardı .

EBUBEKİR HÂZİM

ROMANTIQUE, ROMANTISME

Romantisme, bir edebi mezheb bir edebi mektebdır ki salikleri kadim zamanın ve XVIII inçî asrın mü'elliflerine göre müesses inşa ka'ideleri ve usluı kaydlerini çık etmek id-di'asındadırlar , ve modellerini şa'irlerinin tercihen eski millî edebiyat Ustalarının , halk ROMAN larından kuruni Vustanın ROMAN-CE larından alırlar. ROMANTIQUE ve ROMANTISME , romanesque kelimeleri işte bu ROMAN lafzından iştikak eder. XIX uncu asrın başlangıcında De l'Alle magne adlı kitabında Mme:de Stael , bilâhere Chateaubriand ilk eserlerinde, Lemerrier Théâtre ve Cours de littérature kitaplarında Classique mektebi edebiye karşı gelmeye başladıkları vakit zaten Tieck Almanyada bu nevi' edebiyata mevki'i şeref vermişdi. Lamartine, Restauration denilen devrde bu edebî harekete devam ve Victor Hugu itmam etdi ve uzun müddet bu edebî mektebin reisi tanındı : Peyrevleri arasında Théophile Gautier, Ste Boeue , A. de Vigny, P. Borel, v. s. vardı. Alexandre Dumas, « Ro-mantisme » i, teatroda en ziyade halk arasına sokandır. Bir kaç sene « Romantique » lerle « Clas-sique » ler ya'ni kadim zaman müelliflerine pey-

rev olmak taraftarları arasında mubareze şiddetli oldu, fakat bu cidal uzun olamazdı. Romantisme, her ka'ideyi çak ederek, 'an'aneyi, idéali, ilga ederek, 'ulviyi ve güzeli kabul ettiği gibi kabayı, bayagiyi kabul ederek ancak «licence» ve anarchie dogura bilirdi « Romantisme » başlangiclerini göstermiş olan parlak şahsiyetler, hiç halef brakmadılar ve **Romantisme** edebiyatda ve sa'atda, kaba bir **Realisme** e terki mevki' etdi. bu dahi Romantisme gibi şubhesiz ortadan kalkmakda gecikmeyecektir.

M. N. Buillet nin **Dictionnaire des Sciences, des Lettres et des Arts** adlı kitabından naklettiğimiz bu satırlar **Romantisme** hakkında vazih bir fikir verir sanırız. Şunu da ilâve edelim ki V. Hugo **Cromwell** adlı teatrosunun mukaddemesinde Romantismı icmal etmiş ve bu mukaddeme «Romantique»lerin incili olmuştur. Romantisme, muharrire kendi zamanının adamı olmak hakkını vermiştir ve kadim zaman müelliflerinin kayd ve ka'idelerine bağlanmak mecburiyyetinden kurtarmıştır. Fransız edebiyatına « Romantisme » in verdiği azadlık, hurriyyet Alman, İngiliz, İtalyan, Espagnol edebiyatında 'aksler yapmış, bunlara da bu ser azad reftarı ifaza etmiştir.

Hulasa: Salik ve mensublarına **Romantique** denilen **Romantisme** hareket ve cereyanı Kruni Cedidenin siyasi ve ictimai inkilabına muvazi olarak şi'irde, romanda, teatroda, resimde, heykeltraşlıkda, musikide müellifin ve san'atkârın istiklâlîni alması ve hissîn 'akla hakim reftarına mani' **Classique** denilen Yunan ve Latin müellif ve san'atkârlarından mevrus ka'idelere tabi olmamak hurriyyetidir. Fikri bir **İndividualisme** dir. Dr AB. DJ.

III ÜNCÜ RICHARD'IN TAHLİLİ

Shekspeare'in tarihî dramları arasında 1593 e doğru te'lif olunan Richard III ba'zı münkkiklere göre Shekspeare'in bu cinsten şaheseridir. Filhakika R. III piyesine pek büyük ehemmiyyet verilmekte olduğu görülmektedir. Almanlar, Schlegel, Benda ve H. Ross birleşerek ve sa'ylerini temerküz ettirerek diğer piyeslerler beraber bunu hususî itina ile ve manzum olarak terceme etmişlerdir.

Fransızlar ise Profesörlerden, âlimlerden

müteşekkil bir cem'iyete R. III ü terceme ettirmişlerdir. Cemiyetin nezareti ve tedkiki altında bu piyesi edebiyat profesörü H. Bellet terceme ve neşretmiştir. Bu terceme iki türlü yapılmıştır. Biri kelime bekelime yapılan diğer 'alelusul tercümedir. Her iki tercemeye ingilizce metin terafük etmektedir. Ve bu suretle bu R. III ün tercemesi 443 sahife teskil etmektedir. Kitabı Hachette şirketi bu tercemeyi 1882 de basmıştır.

Bu piyesi anlamak için Henri VI trilogiyasını okumak lâzımdır. Bu Henri VI de şa'ir (İki gül) muharebesine, Lancastre kırmızı gülü ile York beyaz gülü muharebesine irca'ı nazar eder.

Duc of York, Lancatre tacına istihkakı da'va eder. Esir düşer H. VI in zevcesi Marguerite d'Aajou nun emrile i'dam olunur. Fafat maktulün üç oğlu: Edouard, Clarence ve Richard mücadeleye devam ederler. H. VI esir ve (Tour) da i'dam edilir. Veliahdi genc aPrince of Galle hançerlenir ve Edouard of York, Edouard IV namı altında kral olarak tetviç olunur.

R. III burada başlar.

Bu Gloucester dükası Richard çirkin, ruhen olduğu kadar beden de bir nevi 'u'cubedir. Derdi tahtı elde etmektir. Kendisini hükümdarlık tahtından ayıran bütün engelleri imha etmesi lâzım geliyor.

Evvelâ müteveffa York dükasının üçüncü oğlundan başka kimse yok. Edouard'ın yanlış tefsir olunan bir emrile büyük kardeşi Duc of Clarence'i öldürtür. Fakat Elisabeth Gray ile izdivac etmiş olan Edouard'ın vefatı üzerine çocukların büyüğü tahta vâris olur. Richard bu sabi çocukları himaye etmek bahanesile kal'eye haps ettirir ve oraya katiller gönderir. Çocukları boğdurur. İşte Richard yegâne meşru' varis! Bununla beraber Henri'nin oğlu müteveffa (genc Prince of Gall) in dul zevcesi (Anne) e kendisini sevdirmek mehareti iblisanesini de gösterir. Bu akıllara hayret veren vak'a piyesin ikinci perdesinde geçer Lady Anne ka'in pederi kral Henri VI in tabutunu mezara teşyi' eder. Bu kral ve zevci, Edouard için göz yaşlarına serbest cereyan vermek için yolda bir lahza tevekküf eder. Bunların her ikisinin de katili bil'ahere Richard III olacak Gloucester dir. Anne beddu'alar eder üzerine Allahın gazezini da'vet eder. O sırada Gloucester zuhur eder, cenaze alayını durdurur.